HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבה מוסיף אף ר"י הגלילי [א] דתניא ריה"ג אומר כל הענין כולו אינו מדבר אלא בפרים הנשרפים ובשעירי' הנשרפין לשרוף פסוליהן אבית הבירה וליתן לא תעשה על אכילתן אמרו לו חטאת שנכנס דמה לפני ולפנים מנין אמר להן [1] הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה מכלל דאי נפיק איהי א"נ עייל דמה בשריפה ורבי יוחנן סבר דם ובשר חדא מילתא היא בעלים מלתא אחריתי היא: **מתני'** העצמות והגידין והנותר ישרפו בששה עשר חל ט"ז להיות בשבת ישרפו בי"ז לפי שאינן דוחין לא את השבת ולא את י"ט: **גמ'** אמר רב מרי בר אבוה א"ר יצחק עצמות קדשים ששימשו נותר מטמאין את הידים הואיל ונעשה בסיס לדבר האסור נימא מסייע לי' העצמות והגידים והנותר ישרפו לט"ז הני עצמות ה"ד אילימא דלית בהו מוח למה בשריפה נשדינהו אלא פשיטא דאית בהו מוח אי אמרת בשלמא שימוש נותר מילתא היא אמטו להכי בעי שריפה אלא אי אמרת שימוש נותר לאו מילתא היא למה להו שריפה נתברינהו ונחלצה למוח דידהו ונשרפיה ונשדינהו לדידהו אלא לאו שמע מינה שימוש נותר מילתא היא אמרי לא לעולם אימא לך שימוש נותר לאו מילתא וקסבר בו בכשר ואפי' בפסול ס"ד והא תנן אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו סופג את הארבעים לא קשיא כאן שהיתה לו שעת הכושר כאן שלא היתה לו שעת הכושר ומאן תנא דשני ליה בין שהיתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר רבי יעקב היא דתניא [2] ועצם לא תשברו בו בו בכשר ולא בפסול רבי יעקב אומר היתה לו שעת הכושר ונפסל יש בו משום שבירת העצם לא היתה לו שעת הכושר אין בו משום שבירת העצם ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אין בו משום שבירת העצם מיתיבי כל עצמות הקדשים אין טעונין שריפה חוץ מעצמות הפסח מפני התקלה הני עצמות היכי דמי אילימא דלית בהו מוח למה להו שריפה אלא פשיטא דאית בהו מוח ואי סלקא דעתך שימוש נותר מילתא היא עצמות קדשים אמאי אין טעונין שריפה אמר רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שמצאן חלוצין עצמות קדשים דאין בהן משום שבירת העצם קמי דנהוו נותר חלצינהו ולא הוו שימוש נותר ולא בעו שריפה עצמות הפסח דיש בהן משום שבירת העצם (א) לבתר דנהוו נותר הוא דחלצינהו והוו להו שימוש נותר ובעו שריפה רב זביד אמר הכא במאי עסקינן כגון שמצאן

כל הענין כולו. כל פרשה זו. וכל חטאת אשר יובא מדמה (ויקרא ו) דמוקי לה רבנן במסכת זבחים (דף פב.) בחטאת החיצונה שהכניס דמה לפנים וזהו פסול שלה וקאמר רחמנא שישרף פליג ריה"ג ומוקי בחטאת הפנימית כגון פר העלם דבר של ציבור אשר יובא מדמה כמצותה אל אהל מועד לא תאכל באש תשרף ובבשרה לא אילטריך קרא דהא כתיב בגופיה (ויקרא ד) ושרף אותו על עצים וגו' אלא שאם נפסלה ביוצא ובטומאה בא הכתוב ללמדך שתשרפנה בבית הבירה ולא חוץ לג' מחנות כמצות' וליתן לא תעשה על אכילתה: **אמרו לו חטאת החיצונה שהכניס דמה לפנים מנין לך.** שהיא פסולה: **אמר להן.** מדאמר ליה משה לאהרן הן לא הובא הא הובא בת שריפה היא ושפיר עביד דשרפוה לאלתר. ומדיליף ריה"ג קדשי דורות מחטאת דאהרן אלמא ס"ל נמי דאם הובא דמה לדורות בעיא שריפה לאלתר כי חטאת דאהרן ואף על גב דפסול הדם הוא דהוי כפסולו מחמת דבר אחר וקס"ד דה"ה נמי ס"ל בפסול בעלים דלא בעי עיבור צורה אבל רבנן דלא גמירי מיניה סברי דורות משעה לא ילפינן ובההיא הוא דקאמר להו משה דאם הביאו דמה לפנים בעיא שריפה אבל לדורות בעי קרא אחרינא וגבי עיבור צורה נמי לא ילפינן מינה: **ור' יוחנן.** דלא חשיב ליה לריה"ג בהדייהו אמר לך נהי דשמעת ליה בפסול דם דלא בעי עיבור צורה בפסול בעלים מי שמעת ליה דקאי כרבי יוחנן בן ברוקה: **דם ובשר חדא מילתא היא.** והוה ליה פסולו בגופו כאילו נטמא בשר עצמו: **מתני' העצמות.** שלא יכול לשוברן מפני שנאסרה בו שבירת העצם ונותר בהן מוח והרי הוא נותר וטעון שריפה: **וכן גידין.** ובגמרא [ע"ב] פריך ניכלינהו: **והנותר.** בשר פסח שנתעצלו באכילתו וניתותר: **בששה עשר.** שהוא חולו של מועד ואע"פ שנפסל בבוקר ראשון אין רשאי לשורפו בי"ט כדמפרש בגמר' ט: **גמ' ששימשו נותר.** שנותר בהן מוח חוץ לזמנו ושימשוהו העצמות הללו: **מטמאין את הידים.** כנותר עצמו שגזרו חכמים שיטמא את הידים בפ' בתרא (דף קכ:) ולקמן בפירקין (דף פה.) מייתי לה בגמ': **בסיס.** (ב) כנו כדמתרגמי' בסיסיה (שמות ל) מקום מושבו: **הני עצמות היכי דמי.** דקאמר עיקרן ותחלתן בשריפה: **נשדינהו.** ישליכם דלא הצריך הכתוב שריפה אלא בראוי לאכילה וניתותר כדכתיב (שם יב) לא תותירו ממנו עד בקר ואם תותירו תשרפו: **דאית בהו מוח.** ומתחלתן לשריפה עומדים שאסור לשוברן וע"כ נעשין נותר הילכך חשיב להו באנפי נפשייהו ולא הוו בכלל והנותר דמתני': **אמטו להכי בעו שריפה.** אף העצמות כמוח עצמו: **אלא אי לאו מילתא היא.** הרי מכיון שניתותרו ונפסלו אין בהן משום איסור שבירה דאמרינן לקמן ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול: **ניתברינהו.** ונישקליה למוח ונישרפיה ולא יפסיד עצים וטורח לשרוף העצמות: **קסבר.** האי תנא בו דכתיב גבי שבירה לאו למעוטי פסול אתא אלא אורחיה דקרא הוא וכשר ואף פסול במשמע: **המותיר בטהור.** וכל שכן בטמא: **אין סופג.** לקמן בפירקין [פד.] מפרש טעמא: **היתה לו שעת הכושר.** כגון נותר יש בו שבירת עצם: **לא היתה לו שעת הכושר.** כגון נטמא לפני זריקה אין בו משום שבירת עצם: **ומאן ניהו תנא.** דמתני' דשאני ליה בהכי לגבי שבירת העצם: **כל עצמות.** נותר מן הקדשים אין טעונין שריפה אלא שוברם ומוציא את המוח ושורפו ומשליך את העצמות: **חוץ מעצמות הפסח.** שאין יכול לשוברן מפני תקלת עצם לא תשברו בו לפיכך נשרפים על ידי מוח שבהן: **למה להו שריפה.** לעצמות הפסח: **שמצאן חלולין.** כולה מתני' מיתוקמא במוצא עצמות חלולין כלומר שבורין ונחלץ מוח מהן: **עצמות קדשים.** דמותר לשוברן אמרי' סתמא דמילתא לא אתא מוח דידהו לידי נותר ומקמיה איסורייהו דניתו לידי נותר חלצינהו ואין כאן שימוש נותר: **לבתר הכי.** דאיפסיל חלצינהו דתו לית ביה איסור שבירה כר"ש ויש כאן שימוש נותר:

ורבה מוסיף אף ריה"ג. וא"ת היכי נימא דריה"ג ור' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד והא פסולה דחטאת שנכנס דמה לפנים היינו לפני זריקה ור' יוחנן בן ברוקה אחר זריקה איירי ואליבא דר' יוחנן מסיק מדקא מוסיף עלי' וי"ל דרבה לא מפליג בין קודם זריקה בין לאחר זריקה כי היכי דלא מפליג ר' יוחנן דקאמר אף אחר זריקה מחלוקת:

אמר להן הן לא הובא את דמה. פירש בקונטרס דרבנן לא בעו למילף מחטאת דאהרן דלא גמרי' דורות משעה ומה שפירש כן לא משום דחטאת דאהרן היה לשעה דהא שעיר של ר"ח היה כדפירש בקונ' וכן איתא בזבחים בפרק טבול יום (דף קא:) אלא דקסברי רבנן הוראת שעה היתה כדאמר לעיל וקשה לרשב"א דלעיל שייך הוראת שעה כדפי' דקסבר מפני טומאה נשרפה דהוי פסולו בגופו ומסברא ישרף מיד אבל הכא בחטאת שנכנס דמה לפנים דהוי פסולו בדם ומסבר' בעי עיבור צורה לא שייך הוראת שעה היתה ונראה לר"י דרבנן לא בעו למילף מחטאת אהרן משום דמלינו למימר דמשה לא הודה להן על השריפה דשפיר עבוד אלא במה שלא אכלוה אבל על השריפה לא הודה להן דאפי' היה כן שלא כדין שרפוה בלא עיבור צורה וקשה דלעיל יליף מחטאת אהרן שריפה ביוצא וקאי אמתני' דסבר' דאינו פסולו בגופו בעי עיבור צורה והיינו כרבנן דר' יוסי ואינהו לא בעו למילף הכא מחטאת אהרן:

בו בכשר ואפי' בפסול. ולא תיקשי ויוציא המוח ע"י גומרתא דליכא שבירת עצם דאיכא למיחש שמא יפקע כדאמרי' לקמן (ג) אי נמי ע"י גומרתא טריחא מילתא למיעבד:

רבי שמעון אומר אחד זה ואחד זה אין בו משום שבירת העצם. וא"ת ר"ש היינו ת"ק ונראה לר"י דר' יעקב ור"ש פליגי אליבא דת"ק כי ההיא דלא ירדה לו נשים דפרק כהן גדול (סנהדרין כא.) והיא דחזקתן שלש שנים דחזקת הבתים (ב"ב כח:):

אימור לבתר איסורא חלצינהו. ומפני התקלה דקתני בברייתא היינו דמשום שבירת עצם לא חלצינהו קודם איסורא ולהכי ישרפו דשימשו נותר:

אי

מסורת הש"ס

א) זבחים דף פב., ב) תמורה דף ד:, ג) [חולין קכה.], ד) [עי' תוס' חולין קכה. ד"ה אי הכי וכו'], ה) לקמן דף פד. מכות דף יז. שבועות דף ג:, ו) [לעיל ע. וש"נ], ז) [תוספתא פ"ו ה"ז], ח) [צ"ל ובבשרה], ט) [ע"ב], י) שלא הודה להן אלא דשפיר עבוד דלא אכלוה ס"א מ"מ, כ) [ועי' בתוס' לקמן קטז: ד"ה ומותם עירובין מח. ד"ה רבי יהודה במ"ק כד. ד"ה ערלת ובזבחים פג. ד"ה המזבח],

תורה אור השלם

1. הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוֵּיתִי: ויקרא י יח

2. בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ: שמות יב מו

הגהות הב"ח

(א) גמ' שבירת העצם אימור לבתר דניהוו: (ב) רש"י ד"ה בסיס כדמתרגמינן כנו בסיסיה: (ג) תוס' ד"ה בו וכו' לקמן. נ"ב דף פ"ד ע"ב:

מוסף רש"י

כל הענין כולו. אדרבנן פליג דת"כ דמוקמינן ליה ליפסול חטאת החיצונה שנכנס דמה לפנים ואמר להו אין המקרא מדבר אלא בפנימיות שדמם נכנס לפנים כמצוותה ואמר קרא שאם אירע בהן פסול ישרפו אבית הבירה בעזרה ולא חוץ לג' מחנות כמצותן כדכתיב בהאי קרא בקדש באש תשרף שתהא שריפתה בקודש וליתן לא תעשה על אכילתן בין כשרין בין פסולין כדכתיב לא תאכל, דבמקומן לא נאמר לאו על אכילתן וכתבו כאן (זבחים פב.). ישרפו בששה עשר. ולא בט"ו, דיו"ט הוי ואין שורפין קדשים ביו"ט (תמורה ד:). המותיר בטהור. בפסח טהור והשובר. את העצם, בטמא אינו סופג את הארבעים. המותיר בטהור, אפילו בטהור, וכל שכן בטמא (שבועות ג:).

מוסף תוספות

א. אפי' לדברי רבה. תוס' שאנץ. ב. כמו שפי' בקונטרס שעדיין לא אמר לו הקב"ה שיהא טעון עיבור צורה. שם. ג. כמו שפי' ר"י לעיל (פב.) ד"ה בשלמא. שם. ד. [ו]לא היה לו לשורפו מיד. שם. ה. דהאי דאמר ליה משה לאהרן הן לא הובא וגו' לאו משום שאם הובא דמה לפנים שיפה עשו ששרפוה מיד. שם. ו. בתוס' שאנץ מוסיף. אפי' ע"י גומרתא.

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פרק יט מהל' פסולי מוקדשין הלכה ס:

פב ב מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאה הל' ד:

פג ג מיי' פ"י מהלכות ק"פ הלכה ו:

פד ד מיי' פרק יט מהל' פסולי מוקדשין הלכה ט ופ"י מהלכות ק"פ הלכה ג:

רבינו חננאל

ורבה מוסיף אף רבי יוסי הגלילי סבר פסולו בבעלים ישרף מיד, דתניא ר' יוסי הגלילי אומר כל זה הענין דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד וגו' אינו מדבר אלא בפרים הנשרפים ושעירין הנשרפין כו'. אמרו לו אם זה הענין כולו [מדבר] בפרים ושעירים הנשרפין הוא, חטאת הנעשה בחוץ שנכנס דמה לפנים מנין שהיא פסולה ותשרף. אמר להם הן לא הובא את דמה לפנים והא היא יוצאה חוץ לקלעים אלא פנימה היתה אכול תאכלו אותה, ש"מ מכלל שאם נכנס דמה לפנים או יצאה היא חוץ לקלעים פסולה ונשרפה מיד כמעשה דחטאת אהרן. ור' יוחנן אמר לך פסילות דם כפסילות בשר הוא ופסולו בגופו קרינא ביה ופסילות בעלים שניא.

מתני' העצמות והגידים והנותר ישרפו בששה עשר חל ששה עשר להיות בשבת ישרפו בשבעה עשר שאין דוחין לא שבת ולא יום טוב. ולא תימא חל פסח ממש, דאם כן חל פסח להיות בבד"ו, אלא אילו חל דין הוא שישרפו למחר. וכך הוא מפורש בתלמוד ארץ ישראל במסכת מגילה. אמר רב מרי בר אבוה [בר אבויה] עצמות קדשים ששמשו נותר, כלומר היה עליהם בשר ונעשה נותר ונפסל מטמאין את הידים. הואיל ונעשו בסיס לדבר האסור. וסייעיניה מתני' דקתני העצמות ישרפו מכלל דאית בהו מוח דאי לית בהו מוח למה להו שריפה. אלא לעולם דאית בהו מוח ואי שימוש נותר לאו מילתא היא נתברינהו ונחלציה למוח ונשרפה ונשדינהו לעצמות. אלא ש"מ שימוש נותר מלתא היא. ודחינן [לא] לעולם אימא לך אי מתני' שימוש נותר לאו מלתא היא, ותנא דמתני' סבר אפי' הפסול יש בו שבירת עצם לפיכך תני ישרפו מפני המוח שבהן. איני והתנן המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים. ודחינן הא דתנן אינו לוקה מכלל דלית בה שבירת עצם בפסול מעיקרא דלא הוה ליה שעת הכושר, ומתני' דקתני ישרפו ואוקימנא משום שבירת העצם, כשהיתה לו שעת הכושר ונפסל ור' יעקב היא. ומותבינן למאי' כל עצמות קדשים אין טעונין שרפה חוץ מעצמות הפסח מפני תקלה, והני עצמות ודאי בדאית להו מוח דאי לית בהו מוח אפי' עצמות פסח לא בעו שרפה, אלא ודאי אית בהו מוח, ואי שמוש נותר מלתא היא עצמות קדשים אמאי אין טעונין שרפה. ומשני כגון שנמצאו חלוצים. כלומר נחלץ מוחם, עצמות קדשים דלית בהו משום שבירת עצם אימור קמי איסורייהו חלצינהו ולא שמשו נותר, לפיכך לא בעי שריפה. עצמות פסח דאית ביה משום שבירת עצם, חיישינן דלמא בתר איסורייהו חלצינהו, הלכך בעי שריפה. רב זביד אמר כגון שמצאן